

Lønpræmien

Lønpræmien i en branche kan indikere, om konkurrencen er hård eller svag i branchen. Hvis der er svag konkurrence mellem virksomhederne i branchen, vil det ofte give sig udslag i både højere overskud og højere lønniveau, end hvis konkurrencen i branchen er hård. Lønmodtagerne og virksomhedernes ejere deler så at sige den overnormale profit.¹

Ny estimation af lønpræmien

Udgangspunktet for beregning af lønpræmien er, at en lønmodtagers løn afhænger af en række forhold, herunder lønmodtagerens uddannelse, ansættelsesforhold, alder, køn, familieforhold mv. Endvidere afhænger lønnen af hvilken branche, personen er ansat i, og endelig af personens medførte evner.

I årets konkurrenceredegørelse er lønpræmien opgjort på en lidt anden måde end tidligere. I forhold til sidste år inddrages nu også etnicitet og stillingsbetegnelse i beregningen af lønpræmien.

Den samlede model til estimation af lønpræmien er da givet ved:

$$\begin{aligned} \log \text{ løn} = & \beta_1 \text{børn06} \cdot \text{køn} + \beta_2 \text{børn717} \cdot \text{køn} + \beta_3 \text{alder} \cdot \text{køn} \\ & + \beta_4 \text{alder}^2 \cdot \text{køn} + \beta_5 \text{uddannelse} + \beta_6 \text{kommune} \\ & + \beta_7 \text{civilstatus} + \beta_8 \text{eticitet} + \beta_9 \text{stillingsbetegnelse} \\ & + \beta_{10} \text{branche} \end{aligned}$$

Variablen *børn06* angiver, hvorvidt der er børn mellem 0 og 6 år i husstanden, mens *børn717* angiver, om der er børn mellem 7 og 17 år. *Alder* angiver personens alder. *Køn* angiver, om personen er en mand eller kvinde. *Uddannelse* angiver, om personen er faglært, har en kort videregående, en mellemlang videregående eller en lang videregående uddannelse. *Kommune* angiver, om personen har bopæl i Århus amt, Storkøbenhavn eller resten af landet. *Civilstatus* er opdelt i tre grupper og angiver, om personen er en kvinde, en gift/samlevende mand eller en enlig mand.² *Etnicitet* angiver, om personen er indvander, efterkommer eller har dansk etnicitet. *Stillingsbetegnelse* angiver, om personen er topleder, lønmodtager uden nærmere angivelse, lønmodtager på højeste niveau, mellemniveau eller grundni-

¹ I den økonomiske litteratur benævnes dette fænomen "rent-sharing".

² Jf. tabel 1.1.

veau eller tilhører kategorien andre lønmodtagere. Endelig er variablen *branche* en dummy-variabel, der angiver, hvilken branche personen er ansat i.³ I estimationsligningen indgår desuden et såkaldt fejllid.

For flere af variablene indgår kombinationen af variablene, fx køn og, om personen har børn. Det skyldes, at det har vist sig, at betydningen af at have børn er forskellig mellem mænd og kvinder. Det samme gælder betydningen af alder. Desuden er effekten af leveår aftagende med alderen, hvorfor alder også indgår kvadreret i ligningen.

Lønpræmien beregnes ud fra koefficienten til branche-dummyvariablene og angiver den del af lønforskellen mellem den pågældende branche og møbelindustrien, der ikke kan forklares af de individspecifikke forhold som børn, køn, alder uddannelse bopælskommune, civilstatus, etnicitet og stillingsbetegnelse, dvs. de øvrige forklarende forhold i estimationsligningen.⁴

Det kan ikke afvises, at en del af lønpræmien i de enkelte brancher kan tilskrives individspecifikke kvaliteter, som ikke fanges af styrelsens model, men det er vanskeligt at vurdere størrelsen heraf.⁵

Estimationen er baseret på oplysninger om ca. 1.990.000 personer hentet fra den registrerede arbejdsstyrkestatistik (RAS) og den integrerede database for arbejdsmarkedsforskning (IDA).

De nye baggrundsfaktorer i beregningen af lønpræmien, etnicitet og stillingsbetegnelse, bidrager på samme måde som fx køn og alder til at forklare forskelle i lønnen på tværs af brancher, som ikke umiddelbart kan tilskrives forskelle i konkurrencesituationen. En højere andel af indvandrere betyder, at lønniveauet er lavere, mens en høj andel af eksempelvis chefstillinger betyder, at lønnen er højere, tabel 1.

³ Det vil sige, at variablen antager værdien 1 for den branche, vedkommende er ansat i, og 0 for alle andre brancher. Tilsvarende gør sig gældende for flere af de andre variable.

⁴ Det er således ikke muligt at måle lønpræmiens niveau direkte, men alene i forhold til en anden branche.

⁵ I princippet er det muligt at kontrollere for disse forhold ved at estimere med en såkaldt 'Fixed effects' metode. Metoden er anvendt på danske data af Finansrådet "Lønninger i banksektoren – en ny analyse af lønpræmier", tilgængelig på finansrådets hjemmeside og Forsikring og Pension: Schaarup, J. Z. (2009), 'Lønforskelle på tværs af brancher', *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, 147. Det vurderes dog, at det ikke i praksis er muligt, at anvende metoden på samtlige brancher i økonomien, og metoden beror i øvrigt på, at nogle meget væsentlige antagelser vedrørende datagrundlaget er opfyldt.

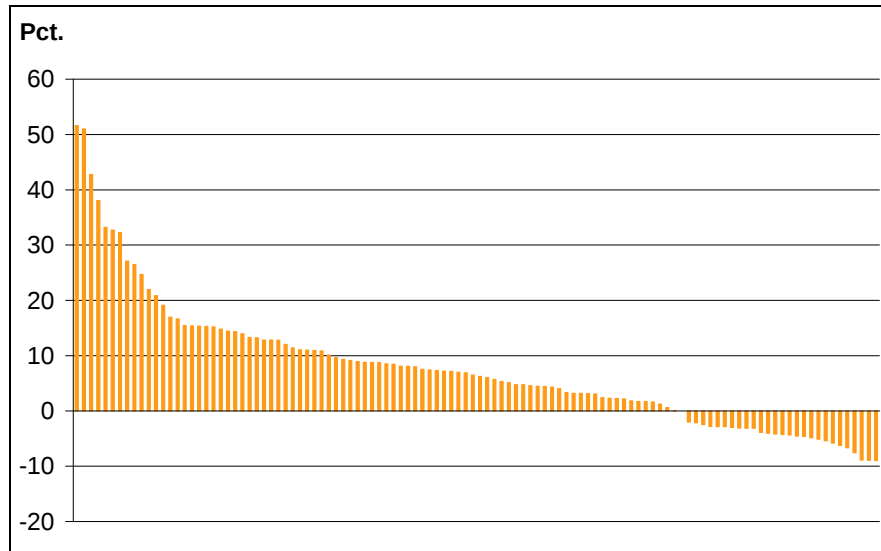
Tabel.1: Parameterestimer til lønpræmien

Parameter	Estimat	Standardafvigelse
Effekt af børn i forhold til ikke at have børn		
Børn i alderen 0 til 6 og kvinde	-0,016	0,00074
Børn i alderen 0 til 6 og mand	0,022	0,00073
Børn i alderen 7 til 17 og kvinde	-0,021	0,00067
Børn i alderen 7 til 17 og mand	0,003	0,00064
Effekt af alder for mænd og kvinder		
Alder for kvinder	0,042	0,00022
Alder for mænd	0,057	0,00018
Alder kvadreret kvinde	-0,000	0,00000
Alder kvadreret mand	-0,001	0,00000
Effekt af uddannelse i forhold til person med en mellemlang videregående uddannelse		
Kort videregående	-0,044	0,00096
Faglært	-0,062	0,00071
Lang videregående	0,104	0,00087
Effekt af bopæl i forhold til person bosiddende i Århus Amt		
Resten af landet	-0,007	0,00059
Storkøbenhavn	0,074	0,00063
Effekt af civilstatus i forhold til en kvinde eller en gift/samlevende mand		
Enlig mand	-0,063	0,00068
Effekt af etnicitet i forhold til en efterkommer		
Dansk	-0,000	0,00260
Indvandrer	-0,054	0,00271
Effekt af stillingsbetegnelse i forhold til en lønmodtager uden nærmere angivelse		
Topledere	0,417	0,00119
Lønmodtagere på højeste niveau	0,217	0,00091
Lønmodtagere på mellemniveau	0,098	0,00074
Lønmodtagere på grundniveau	-0,039	0,00064
Andre lønmodtagere	-0,972	0,00092

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Der er stor variation i størrelsen på lønpræmien mellem brancher. I to brancher er lønpræmien på over 50 pct. i forhold til møbelindustrien, mens lønpræmien er næsten 10 pct. lavere i de brancher, hvor lønpræmien er lavest, jf. figur 1.

Figur 1: Lønpræmien i 112 brancher

Kilde: Danmark Statistik og egne beregninger

Sammenligning af modellerne

I det følgende sammenlignes tre forskellige modeller. De tre modeller kaldes hhv. model 1, model 2, model 3, jf. tabel 2.

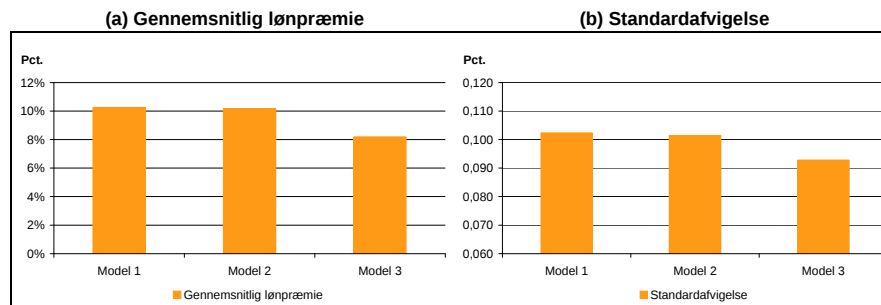
Tabel 2: Tre beregningsmodeller

Model	Karakteristika
Model 1	Svarer til den originale beregning fra tidligere redegørelser.
Model 2	I model 2 er personernes etniske tilhørsforhold inddraget i beregningen.
Model 3	I model 3 er personens etniske tilhørsforhold og stillingsbetegnelse inddraget i beregningen

Den gennemsnitlige lønpræmie falder en smule fra model 1 til model 2 og falder yderligere – og noget mere – til model 3, jf. figur 2 (a). Ved at inddrage personernes etniske tilhørsforhold og navnlig stillingsbetegnelse elimineres således en del

af variationen i lønpræmien. Dette ses også af, at standardafvigelsen på estimerne er lavest i model 3. Den statistiske forklaringsgrad (R^2) er endvidere højest for model 3 på 0,48 mod 0,42 i model 1. Disse forhold er en naturlig konsekvens af, at flere forhold, der har betydning for lønnen, er inddraget i model 3 end i model 1 og 2.

Figur 2: Modelsammenligning

Anm.: Gennemsnitlige lønpræmie og standardafvigelse er beregnet som et simpelt gennemsnit af lønpræmien i de enkelte brancher.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

Der henvises i øvrigt til bilag 2.2 i Konkurrenceredegørelse 2009 for en beskrivelse af konsekvensændringer i beregningen af konkurrenceindekset som følge af ændringen i estimationen af lønpræmien.